

scilicet omnes ij, qui nobiscum sentiunt; certe hæc non esset exacta illa doctrina, quam Concilium promisit in *proemio hujus sess. 14.* Neque potest dici secundum; nam si Concilium non agnovit eam obligationem, tunc rationes, quæ probant, exponendas esse circumstantias específicas, non probant, exponendas etiam esse circumstantias purè aggravantes: & ex verbis Christi Domini *Joan. 20.* ex quibus Tridentinum *sess. 14. c. 5.* obligationem confitendi deducit, aut ex ipsius Tridentini ibi, vel alibi dictis, non potest colligi obligatio exponendi circumstantias purè aggravantes: ex quo ipso rectè inferitur, eam obligationem non dari; ut enim rectè ait Pallavicinus *l. 7. de penit. c. 33 n. 309.* quomodo Christus in hoc sacramento instituit obligationem adeò obcuram, ut Concilio Generali illam accuratè examinanti, tamen ignota manerit?

ARTICULUS VII.

Solvuntur Objectiones.

634. **O**B. 1. Plures sunt sacri canones, quibus expressè præcipitur, imponenda major penitentia pro graviore delicto intra eandem speciem: ergo debent exponi circumstantiæ aggravantes; alias enim non posset ea penitentia imponi. Confirm. 1. S. Augustinus variis locis docet, exponendas esse circumstantias aggravantes: ergo. Confirm. 2. Antiqui auctores, etiam S. Thomas, per circumstantias aggravantes, tantum intellexerunt aggravantes venialiter; ergo non stant pro nobis Resp. neg. conf. quam etiam negat S. Thomas in *4. dist. 16. q. 3. a. 2. quest. unc. 3. ad 2.* ubi hoc argumentum sibi obiectum sic solvit: *Sufficit, quod cognoscatur confessarius quantitatem, quæ ex specie peccati consurgit.* Ex quo ipso roborantur superius dicta, scilicet, quòd S. Doctor non tantum intellexerit aggravationem venialem; nunquam enim sibi obiectisset; quòd ob excessum venialem debeat penitentia notabiliter major imponi; non enim id fieri debet, quamvis possit.

635. Addendum hæc, quòd ex majori penitentia imponenda non inferatur necessitas confitendi: certè pro pluribus etiam venialibus expostis imponi potest, & solet major aliquanto penitentia, quam pro paucioribus, quin ista propterea debeant exponi. Imò, ut Dicastillo *tr. 8. de penit. disp. 9. dub. 3. n. 197.* ostendit, imponebantur olim graves penitentia pro peccatis venialibus, aut etiam iis defectibus, qui per se nec veniales erant: e.g. usus matrimonii die Dominicæ puniebatur jejuniis quatuor dierum in pane, & aqua. Aliud simile exemplum penitentia decem dierum refert idem auctor ibidem, quæ illi imposta est, qui accessit ad uxorem, postquam jam concepisset: item gravius puniebatur

servus pejerans, si à domino esset compulsus, quam si liberè, & sponte pejerasset; unde Valquez, citatus à Dicastillo, ait, fervente tunc charitate similia expostia fuisse, non tamen id necessaria, sed ut congrua.

636. Ad 1. confirm. five ad S. Augustinum Resp. In primis ij libri, ex quibus textus contra nostram assertionem solent adduci, probabilius non sunt S. Doctoris; nam libri *de vera, & falsa penitentia*, nec in indiculo Possidii, nec in retractationibus S. Augustini fit mentio; insuper in eo citatur S. Augustinus, & ab eo videtur recedi: libri autem *de visitatione infirmorum*, an ejus sint, Bellarminus in incerto relinquit. Sed hoc omisso, auctor, ex cuius libri *de vera, & falsa penitentia capite 14.* maxime obiectio fit, quisquis fuerit, non vult circumstantias omnes illas, quas ibi adducit, exponendas esse ex necessitate; nam adducit circumstantias diei, & loci, quæ sæpe non faciunt ad rem: item circumstantiam, si quis peccasset in domo dominorum, quæ per se non notabiliter aggravat; & multa alia non necessariò exponenda, ut patebit legenti. Auctor verò librorum *de visitat. infirmor. l. 2. c. 5.* ut plurimum tantum indicat circumstantias speciem mutantem, vel ipsum numerum peccatorum, quamvis unam, vel alteram circumstantiam addat, quæ nec juxta adversarios est exponenda, ut, si peccatum admittitur est die festo &c. in forma neg. ant.

637. Ad 2. confirm. neg. ant. De S. Thoma sat dictum, & de aliis etiam idem sentiendum, donec probetur oppositum; utique enim severunt, peccata venialia non esse materiam necessariam confessionis; cur igitur de his multum disputaverint? Equidem non nego, fuisse olim controversum, an, qui non haberet mortalia, deberet semel in anno confiteri venialia, de quo vide dicta *n. 626.* at, quòd venialia sint per se materia confessionis, hoc antiqui non tradiderunt. Sed neque ex eo, quòd S. Thomas eam questionem agitet, probatur, antiquos aliquos id voluisse; alii debuissent etiam dicere, non dari DEUM; nam Angelicus etiam questionem instituit, an detur DEUS.

638. Dein S. Antoninus *p. 3. tit. 14. c. 19. §. 7.* assert pro exemplo quantitatem magnam furti, quæ non est venialis. Pari- ter adversariis non favet Sylvester, qui *v. Confessio l. n. 10.* ubi nonam questionem de circumstantiis examinat, planè nostram ad mentem omnia decidit, ut patebit legenti. Similiter nec alii adversariis favore deprehenduntur, si bene legantur. Quando autem tamen aliqui recentiores dicunt, quantitatem non esse circumstantiam furti, sed esse intrinsecum quid essentia furti, contradicunt S. Thomæ in *4. dist. 16. q. 3. a. 2. quest. unc. 3. in corp.* ubi ait: *Multum de alieno recipere est ab aequalitate magis discedere; unde talis circumstantia aggravat, sed peccatum non mutat:* contradicunt etiam

tiam rationi; nam, ut jam dictum *n. 621.* per circumstantiam hæc intelligitur, non prædicatum tantum extrinsecum respectu peccati individualis: sed prædicatum etiam intrinsecum, taletamen, ut jam rationem peccati in genere, vel in specie supponat: sic autem le habet quantitas in furto, intentio, vel duratio respectu delectationis morosa.

639. Ob. 2. Ideo ex Tridentino exponi debent numerus, & species peccatorum; quia his non explicitis sacerdotes non possunt ferre congruum judicium, nec imponere convenientem penitentiam: sed idem contingit, non explicitis circumstantiis aggravantibus: ergo. prob. min. qui furatus est mille aureos, utique meritus est majorem penitentiam, quam alius, qui eam tribus vicibus furatus est aureum: ergo. Resp. dist. ma. quia sacerdotes alias non possunt ferre judicium, ullo modo ad Christi mentem congruum, nec penitentiam ullo modo convenientem imponere. conc. ma. quia non possunt ferre judicium mathematicè exactum, aut penitentiam mathematicè æqualem imponere. neg. ma. & dist. sic min. neg. conf. S. Thomas hoc ipsum sibi obijcit in *4. dist. 16. q. 3. a. 2. quest. unc. 5. arg. 2.* ite *n. ad Haubaldum l. 4. dist. 16. a. 3. arg. 2.* & quoad substantiam hanc nostram responsonem *ad 2. reddit.* de quo vide supra *n. 625.* Idem etiam respondet S. Bonaventura in *4. dist. 17. p. 3. a. 2. q. 3. in corp.* ubi ait: *Non est necesse, quòd peccatori imponat sacerdos ita gravem penitentiam, sicut exigit culpa: imò tota die imponuntur multo minores: ergo pari ratione non est necesse, quòd peccator confiteatur, se ita graviter peccasse, sicut peccavit.*

640. Nec est paritas inter speciem, & numerum, ac circumstantias; si enim non esset necesse, exponere e numerum, & speciem, sufficeret dicere: *Peccavi graviter:* at sic confessarius non posset ullo modo sufficienter judicare de statu penitentis, deberetque omnibus eandem penitentiam imponere: nec posset retinere peccata; nam omnibus non posset ea retinere; nec enim esset ratio, cur uni potius, quam alteri ea retineret: nil simile sequitur ex omissione circumstantiarum tantum aggravantium. verbo: confessarius non debet exactius judicare de peccatis, quam præscribat Tridentinum; hoc autem non requirit, ut judicet explicitè de circumstantiis tantum aggravantibus: ergo. Certè, si requireretur judicium exactissimum, deberent exponi omnes circumstantia mortaliter aggravantes: hoc autem licet aliqui cum Gormaz admittant, tamen etiam Suarezio, licet adversario *tom. 4. in 3. p. disp. 22. sec. 3. n. 17.* videtur nimium.

641. Unde Eximius *loc. cit.* contendit, debere explicari, non omnes circumstantias, sed eas, quæ aggravant supra ordinatum modum peccandi: verum hic ipse modus, qualis, quantusque sit, explicari non

potest. Sanè fures non habent determinatum modum clependi; nam pro occasione plus, minusve, auferunt. Rursus intra quemcunque modum ordinarium sic actus peccaminosus, æquivalere poterit pluribus peccatis mortalibus; quia, ut rectè advertit Dicastillo *tract. 8. de penit. disp. 9. dub. 3. n. 206.* nulla duratio delectationis impuræ tam parva est, ut non æquivalcat pluribus peccatis mortalibus: ergo non requiritur judicium tam exactum, ut sciatur, quot peccatis mortalibus æquivalcat peccatum aggravatum: ergo à Suarezio non potest amplius probari, quòd requiratur judicium exactius, quam tale, in quo explicitè judicetur de numero, & specie peccatorum gravium.

642. Rursus S. Bonaventura *loc. cit. n. 639.* sic scribit: *Si tenetur confiteri circumstantias ad sciendum quantitatem peccati, & quantitas peccati non sciatur, nisi sciatur circumstantia alleviantes, sicut aggravantes, & circumstantia defendentes, sicut accusantes: ergo homo tenetur in confessione seipsum excusare: sed hoc falsum est: ergo.* Et certè ex principiis adversariorum sequeretur, debere penitentem exponere etiam circumstantias diminuentes, seu alleviantes, non tantum illas, quæ actum extrahunt ex ratione peccati mortalis, e.g. quando deliberatio sufficiens non adfuit (tales enim utique explicari debent) sed etiam illas, quæ non extrahunt actum ex ratione culpæ gravis; non enim magis licet augere peccatum, quam minuire: atqui, sicut peccatum minuitur tacendo circumstantias aggravantes, ita augetur tacendo diminuentes.

Certè homicidium ex subita ira, quamvis non tollente libertatem, patratum, est multò levius, quam aliud absque tali ira patratum: negatio fidei, facta ex metu gravissimorum tormentorum, est multò levior, quam facta sponte sine omni metu incusso: fornicatio admissa in casu vehementissimæ, & diuturnæ tentationis, est multò levior, quam si sine prævia tentatione ullius momenti, studiosè queratur, seu admittatur. Certè etiam ista notitia mutat multum judicium confessarii.

643. Quòd autem non debeant exponi in confessione circumstantia alleviantes, præter auctoritatem S. Bonaventuræ, *num. præced.* citati, suadet etiam auctoritas communis adversariorum, idem nobiscum negantium, exceptis pauculis, quorum auctoritas non est præferenda auctoritati S. Bonaventuræ, & aliorum incomparabiliter plurium: suadet etiam praxis fidelium, istas circumstantias communiter non exponunt. Et quis (ut ait rectè Hauboldus *l. 4. tr. 4. n. 1017.*) dicit, non bene se explicasse, qui adulterum cum uxore in flagranti deprehensum occidit, & tantum se accusat, dicendo: *Feci injustum homicidium?* quis dicit, puellam longis proci impurissimi assultibus victam, non sufficienter se accusare dicendo: *Commisi fornicationem?*

644. Dices 1. Qui tacet circumstantias alleviantes, non est causa, cur imponatur ipsi poenitentia minor, sed major. Contra est. Si non est institutio Christi contrarium, imponere poenitentiam majorem, nec etiam eidem erit contrarium, imponere paulo minorem, seu correspondentem tantum substantia peccati. Nec replices, nullam posse imponi nimis magnam poenitentiam; cum quodlibet peccatum mortale mereatur poenas aeternas; nam aliud est tribunal in hac, aliud in altera vita; alias, si haeratio aliquid valeret, eadem poenitentia imponi posset, pro diversissimis peccatis mortalibus, quantumvis specie diversis: quin etiam pro momentanea delectatione morosa, jejunium, & cilicium in omnem vitam: quod non est verum: aut, si qualibet gravissima poena potest imponi pro quolibet peccato mortali, tunc tacitis etiam circumstantiis aggravantibus potest confessarius liberè pro quolibet peccato gravi, quoad substantiam exposito, imponere quamvis poenitentiam gravem: adeoque non requiritur major noticia confessarii.

Dices 2. Ob omnes circumstantias alleviantes non mutatur iudicium confessarii: ergo nulla est paritas ad has ad aggravantes. prob. ant. circumstantias alleviantes potest confessarius suspicari absque injuria poenitentia facta: non verò aggravantes: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. om. ant. neg. conf. si enim confessarius circumstantias alleviantes suspicetur, vel subintelligat, eo ipso mutabitur ejus iudicium, ut patet ex n. 642. Dein, qui confessarius possit suspicari circumstantias alleviantes sine injuria poenitentis, non potest eas universaliter suspicari sine imprudencia propria, praeterim extraordinarie alleviantes, e. g. tentationem gravissimam, & diutissimam durationem: imò talis juxta adversarios male fungetur suo officio; quia apud se peccatum multum imminueret, cui deinde etiam deberet correspondere minor poenitentia.

645. Ob. 3. Tamen circumstantia valde notabiliter aggravantes, valde notabiliter mutant iudicium confessarii, e. g. furtum centum florenorum magis immutat iudicium, quam duo furta, quorum singula erant duorum florenorum: imò quandoque magis immutat iudicium circumstantia aggravans, quam nova species peccati: ergo. Confr. 1. Circumstantia aggravantes, licet non sint formaliter specificae, tamen sunt moraliter specificae, seu mutant species: ergo debent exponi. prob. ant. species alia est aliqua alia apparentia, aut aestimatio rei: ergo, quod tribuit rei moraliter aliam, & novam apparentiam, seu aestimationem, tribuit ei moraliter novam speciem: atqui circumstantia, e. g. mille florenorum, tribuit furto longè aliam apparentiam, & aestimationem moralem, quam habeat furtum duorum florenorum: ergo. Confr. 2. Peccatum veniale, & mortale, non semper differunt specie, e. g. furtum aurei, & furtum aliquot crucigerorum: & tamen mor-

tale debet exponi, non autem veniale: ergo non tantum circumstantia specificae, sed etiam aggravantes debent exponi.

646. Resp. Sicut debent exponi circumstantia specificae, quamvis aliquando non valde notabiliter mutant iudicium confessarii, sic ex opposito non debent exponi circumstantia aggravantes, etsi aliquando valde notabiliter illud iudicium mutant, e. g. ratio ultimata haec est. Ut in aliis legibus, ita & in lege confessionis, non ita attenditur ad unum, vel alterum casum particularem: sed quid universaliter sequeretur, posita, vel non posita lege: atqui confessarius ordinariè non potest formare iudicium non expositis circumstantiis specificis, ut colligitur ex dictis n. 640. potest autem id sufficienter formare omisso etiam circumstantiis aggravantibus: ergo.

647. Hoc idem debent admittere adversarii, saltem illi, qui admittunt, non esse necesse exponere circumstantias, intra modum peccandi ordinariè aggravantes; nam ponamus, modum ordinariè peccandi cogitatione esse brevi tempore, e. g. horae minuto primo, se detinere in ea cogitatione, intra hoc tempus fiunt sexaginta mixtura secunda, in quibus quis sapius posset peccare, & quidem ob voluntariam retractionem interruptis moraliter vicibus: ergo etiam cogitatio taliter durans deberet magis mutare iudicium confessarii, quam duae, aut tres inhonestae delectationes moraliter distinctae: & tamen haec distinctae debent etiam distinctè exponi, non verò, juxta hos saltem adversarios, illa duratio unius minuti.

Ad 1. confr. neg. ant. ad prob. diff. ant. species alia, prout hic sumitur, est apparentia, & aestimatio alia quaecumque, neg. ant. est apparentia, & aestimatio, non tantum numerice, vel extensivè, aut intensivè alia, sed alio modo diversa. conc. ant. & sub eadem diff. conc. vel neg. conf. diff. etiam subsumptum. circumstantia mille florenorum tribuit furto apparentiam, aut aestimationem aliam numerice, vel extensivè, aut intensivè. conc. subsumptum. aliam alio modo diversam. neg. subsumptum, & consequè. Certè omnes auctores, qui hanc questionem examinant, distinguunt inter circumstantias specificas, & aggravantes, etiam notabiliter tales, adeoque negant, has esse in sensu morali specificas: & haec nova acceptio termini species est gratis conficta. Sanè in physicis est clarum, quòd extensio, vel intensio, per se non mutant speciem, & in moralibus debet idem dici, saltem tantum, donec probeatur contrarium.

Ad 2. confr. Resp. 1. neg. ant. licet enim furtum grave, & leve, non differant ratione materiae, differunt tamen ratione formae, seu oppositionis cum præcepto, aversionis à DEO, postpositionis amicitiae Divinae &c. Resp. 2. om. ant. neg. conf. Ex Tridentino habemus, non tantum speciem, sed & numerum peccatorum mortalium debere exponi: ergo, licet peccata non differant specie, tamen, si unum sit mortale; de-

bet

bet exponi, licet non debeat exponi alterum, quòd est veniale: nulla similis ratio probat, exponendas etiam esse circumstantias aggravantes.

648. Ob. 4. Tridentinum cir. sess. 14. c. 5. docet, exponenda esse omnia peccata, etiam interna, & occultissima; quia nonnunquam animum gravius lauciant, quam externa: sed circumstantia aggravantes etiam nonnunquam gravius lauciant animum, quam peccata distincta, e. g. unum furtum centum florenorum magis animum lauciat, quam duo furta, quorum singula fuerunt duorum florenorum: ergo. Resp. neg. ma. Non ait Concilium, quia, sed quae: quo modo loquendi refutat haereticos, asserentes, peccata interna non esse tam gravia, ut clavibus Ecclesiae subici debeant: & docet, ea etiam esse gravia peccata; unde ratio ea exponendi non est, quia quomodocumque graviter animum lauciant, sed quia constituunt peccata mortalia distincta, quorum numerus, & species debet exponi.

649. Ob. 5. Saltem Tridentinum non excludit circumstantias aggravantes: ergo nihil ex illo probatur. Confr. Concilium tantum voluit tradere doctrinas certas, contra haereticos, nec definiit scholasticas controversias: ergo neque hanc voluit definire. Resp. diff. ant. Tridentinum non excludit circumstantias aggravantes explicitè, conc. ant. non excludit eas implicitè, neg. ant. & conf. videantur dicta n. 630. Ad confr. jam in simili responsum est n. 559. Quòd autem aliqui auctores, etiam in Concilio praesentes, docuerint postea sententiam nobis oppositam, plus non probat, quam quòd non satis penetraverint doctrinam Tridentini, vel consequentias ex ea probabilibus deducendas: quòd admittere absurdum non est; cum non cuique praesenti, sed Concilio tantum promissa sit assentientia Spiritus S. Certè etiam Bajus Concilio Tridentino interfuit, & tamen ab ejus doctrina longè recessit, ut patet ex n. 208.

Dices C. Consideret. de poenit. diff. 5. petitur, ut circumstantiae exponantur: ergo debent exponi. Resp. assignari ibi circumstantias tentationis, festi, jejunii, temporis orationis, domus dominorum, status personae, atque aetatis, quae non universaliter faciunt ad rem, nec sunt materia confessionis necessaria. Adde, quòd illo capitulo plura alia afferantur, quae nullo modo sunt necessaria ad veram confessionem, sed tantum congruentia, ut patebit legenti. Adde, illud capitulum non esse assertum alicujus Pontificis, sed esse desumptum ex libro de vera, & falsa poenitentia, qui quidem tribuitur S. Augustino, ac non est ipsius, ut dictum n. 636.

650. Ob. 6. Catechismus Tridentini de sacram. poenit. tit. de condit. & circumstant. ad confess. requisi. ait: Neque verò solum peccata gravia narrando explicare oportet: verum etiam illa, quae unum-

quodque peccatum circumstantiis, & gravitatem valde auget, vel minuit: ergo. Resp. 1. hac ratione probeatur, etiam debere exponi circumstantias alleviantes, quòd supra n. 642. jam rejectum est. Respondet. 2. Illud in vindic. Haunold. ad controv. 92. n. 422. sub finem. Catechismus id non exigere ad confessionem, prout hac praecise ordinata est ad justificationem: sed prout est ordinata ad melius sananda per ipsam, tanquam spiritualem medicinam, vulnera animae, & radices peccatorum evellendas: vult dicere, expositionem circumstantiarum aggravantium tunc tantum à Catechismo exigi, quando hac expositio poenitentis necessaria est, ut ejus animae vulnera sanentur, & radices peccatorum evellantur, aliter non evellendae; sic enim Catechismus loc. cit. immediatè ante verba objecta habet: Omnesque studium ita conferendum est, ut foveamus animam vulnerem, & peccati radices evellamus.

Resp. 3. Catechismus saltem satis clarè non loquitur; nam in exemplum circumstantiarum altera mera exempla circumstantiarum specificarum, adulterii, sacrilegii, incestus. Equidem inferius assert quantitate majorem furti, sed statim addit haec verba: Praesertim verò, qui sacram poenitentiam abstulit: quo modo loquendi indicat, quòd solum quantitatem, non omnino certò necessariam materiam confessionis existimet. Addit Illung loc. cit. Catechismus tantum velle, quòd non sufficienter se explicet, qui furatus centum diceret, se unum abstulisse. Adde, quòd non videantur auctores Catechismi voluisse statuere aliquid contrarium auctoritati S. Thomae, quòd satis clarè stat pro nobis, ut patet ex n. 625. & seq.

651. Ob. 7. Ideo non debemus confiteri circumstantias specificas veniales; quia non habent rationem culpae mortalis: ergo illas circumstantias, in quibus ea ratio habetur, debemus confiteri: ergo debemus confiteri circumstantias mortaliter aggravantes. Confr. In iudicio humano externo debent aperiri circumstantiae aggravantes: ergo etiam in hoc iudicio interno. prob. conf. hoc iudicium internum institutum est ad modum, & similitudinem externi: ergo. Resp. neg. conf. Illa est ratio quidem sufficiens: sed oppositum non est ratio necessitans; debet igitur insuper adesse ratio peccati mortalis distincti, vel debet adesse nova specifica circumstantia, & non tantum excessus unius supra alterum, intra eandem speciem.

Ad confr. om. ant. neg. conf. ad prob. diff. ant. iudicium internum institutum est ad modum externi quoad aliqua. conc. ant. quoad omnia. neg. ant. & consequè. si esset omnimoda paritas, non deberent exponi in sacro tribunali peccata interna, possèntque absolutio dari absenti. Adde, quòd, si primum antecedens, quòd omni, sit verum, ratio esse debeat, quòd sine illis circumstantiis non sufficienter cognoscatur status causa,

se, quantum requiritur in illo foro: at si ne expositis circumstantiis aggravantibus sufficienter (quantum Christus requisivit pro foro interno) cognoscitur status penitentis.

652. Ob. 8. Sæpe reservantur peccata ob circumstantias aggravantes: ergo ista sunt materia necessaria confessionis. Resp. neg. conf. Prælati Ecclesiæ sæpe reservant aliquod peccatum propter aliqua, quæ non sunt materia necessaria confessionis: sic in Diocesi Constantiensi reservantur valde multa peccata, sed potissimum partem, quando sunt publica, quin tamen peccatum per se sit gravius, quando est publicum: sic quandoque reservantur peccata, si secunda, vel tertia vice, fuerint commissa, quin relapsus sit circumstantia semper mortaliter aggravans: imò, ut refertur à P. Josepho Vogler in manuscriptis, quidam Episcopus Belga reservavit peccata, tempore peregrinationis commissa, quin ista circumstantia per se notabiliter aggravet.

Quare, etsi non reserventur peccata, nisi mortalia, seu quæ sunt materia necessaria confessionis, reservantur tamen ea quandoque, propter circumstantias, quæ non sunt materia necessaria. Hinc, licet per accidens, confessarius debeat aliquando interrogare has circumstantias, vel penitens eas exponere, ut sciatur, an reservatio annexa sit, an non, tamen per se, & ratione confessionis, ut à Christo instituta, non sunt explicanda. Dein etiam in tali casu, si penitens diceret, se commississe e.g. furtum reservatum, videretur se satis accusasse, quin explicaret gravitatem individualem.

653. Ob. 9. Confessario interroganti debet penitens fateri circumstantias aggravantes: ergo debet, eas sponte fateri. prob. conf. sacramentum hoc petit spontaneam sui accusationem, & interrogatio confessarii non imponit, sed supponit obligationem eamdem exponendi: ergo, prob. jam etiam ant. damnata est ab Innocentio XI. hæc propositio 58. *Non tenemur confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem*: atqui consuetudo est circumstantia tantum aggravans: ergo. Confir. Non est gravis deceptio, negare in confessione rem, non necessariam ad confessionem: sed juxta nos negans consuetudinem, non negaret rem necessariam ad confessionem: ergo non committeret gravem deceptionem, nec graviter peccaret, quod est falsum.

654. Resp. neg. conf. ad prob. dist. ant. sacramentum hoc petit spontaneam sui accusationem quoad materiam necessariam. conc. ant. quoad alia. neg. ant. & conf. ad prob. ant. conc. totum. In hoc sacramento per se tantum requiritur spontanea accusatio sui quoad materiam necessariam: at, quia confessarius habet jus interrogandi, non tantum de peccatis, sed etiam de dispositione penitentis, ut instructionem, & medici-

nam, tanquam doctor, & medicus, possit adhibere, debet ei penitens in ordine ad hæc respondere, & non tantum debet materiam confessionis per se necessariam, sed etiam aliam fateri.

Hinc, quamvis sufficienter confessus sit penitens, tamen potest interrogari, ut sciatur, an ejus casus non sit reservatus, an ipse de cætero sit rite dispositus, & capax medicinæ, vel indigens instructionis. Ubi addo, quod, quamvis communiter dicatur, in eo tribunali credendum esse penitenti, id intelligendum sit, si non adit ratio sufficiens, ei non credendi, qualis utique esse potest in consuetudinariis: hinc damnata est etiam hæc propositio 60. ab Innocentio XI. *Penitenti habenti consuetudinem peccandi, contra legem DEI, naturæ, & Ecclesiæ, esse emendationis spes nulla apparent, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat, se dolere, & proponere emendationem.*

655. Ad confir. dist. ma. non est gravis deceptio, negare in confessione rem non necessariam ad confessionem, si ea res nullo modo sit necessaria, ad confessionem, neque ex suppositione confessarii interrogantis. conc. ma. si tantum non sit necessaria in hoc sensu, quod non sit materia per se necessaria ipsius confessionis, seu quod non sit peccatum numero, & specie distinctum, sit tamen materia ex alio capite necessaria: neg. ma. & dist. sic min. neg. conf. Consuetudo est aliquid grave, pertinens saltem ad dispositionem penitentis, de qua confessarius merito potest interrogare: imò, si penitens etiam putaret, se rite dispositum, imò etiam esset paratus omnia facere, ad quæ tenetur, tamen non posset consuetudinem tacere, si confessarius interrogaret; quia confessarius, cum habeat jus retinendi peccata, item imponendi penitentias medicinales, exigit pro jure suo, tantam notitiam de dispositione penitentis, quanta requiritur ad rite fungendum suo officio.

656. Ob. 10. Lex confitendi non est odiosa, sed favorabilis; quippe penitenti offert maximum fructum: &, si is non rite confiteretur, incurreret maximum damnatum: ergo lex confessionis, non debet restringi, sed maxime dilatari: ergo male dicimus, non debere imponi onus in confessione, quod non probatur. Confir. De circumstantiis aggravantibus debemus dolere, ut videtur innegabile: ergo etiam debemus eas confiteri. prob. conf. penitentia in lege nova involvit confessionem, & contritio est illius votum: ergo. Resp. 1. retorqueo argumentum: ergo possent homines obligari semper ad plures, & plures actus virtutum; quia etiam DEUS ex suo favore proposuit eis præmium æternum: item possent obligari semper ad actus contritionis, intensiores, & intensiores, præmittendos confessioni: item ad confitendum statim post lapsum &c. quia etiam ista afferunt fructum; & supposito, quod essent præcepta,

cepta, nec tamen implerentur, causaretur homini eodem modo damnatum: quis autem similia onera non rejicit, hæc sola exceptione, quod non probatur?

657. Resp. 2. dist. ant. Lex confitendi non est odiosa, seu non est pure odiosa. conc. ant. non est onerosa. neg. ant. & conf. Etiam onera, conjuncta cum favore, non sunt aggravanda, ut in ipsa confessione communilimè docent omnes, & patet ex sigillo confessionis, quod ad levandam difficultatem confessionis à DEO est statutum. Maxime autem non debent addi onera, si favor sine his possit obtineri, quod fieri potest in nostro casu; cum enim expositio circumstantiarum aggravantium juxta neminem requiratur necessitate sacramenti, potest sine his expositis gratia, & remissio peccatorum obtineri, si quis scilicet, bona fide secutus nostram sententiam, eas in confessione omittat: estque in tali casu tam parum periculum damnationis æternæ, quam parum in eo casu, in quo quis omittit exponere peccata, ex invincibili oblivione.

658. Unde, quod dicunt adversarii, afferendum esse maximum damnatum penitenti, si non rite confiteretur, distingo, si hoc faceret mala fide, seu formaliter male confiteretur. conc. si id faciat bona fide, etiam si materialiter in re, non necessaria necessitate sacramenti, erraret. neg. hæc enim sententia nostra non versatur circa valorem sacramenti: cum ex omnis inculpabiliter circumstantiis aggravantibus istud nullo modo reddatur invalidum; hinc neque potest contra eandem adduci propositio 1. ab Innocentio XI. damnata.

Ad confir. dist. ant. de circumstantiis aggravantibus debemus dolere, eodem dolore, quo dolemus de peccato, quoad substantiam, & speciem accepto. conc. ant. alio dolore distincto, ex motivo speciali, vel specialiter se reflectente supra istas circumstantias. neg. ant. & conf. ad prob. dist. ant. penitentia in nova lege involvit confessionem, & contritio est votum confessionis, peccatorum quoad substantiam, numerum, & speciem. conc. ant. quoad circumstantias pure aggravantes. neg. ant. & conf.

659. Ob. 11. Juxta nos, si quis, nescio, quam grave damnatum intulisset, vel furtum commississet, sufficienter se accusaret dicendo: *Grave damnatum intuli*: aut: *Summam gravem furatus sum*: hoc videtur non posse dici: ergo. Confir. 1. Juxta nos, qui furatus esset centum florenos, sufficienter se accusaret, dicendo: *Furatus sum unum florenum*: hoc est falsum: ergo. Confir. 2. Si unus conjugatus cum altera conjugata commississet adulterium, juxta nos sufficienter se accusaret, dicendo: *Commissi adulterium*: hoc iterum est falsum, & teste Illung *tract. 2. disp. 2. n. 55.* delictum est ex Emmanuele Sa: ergo.

Resp. dist. ma. si peccatum est unum numero, nec intervenit circumstantia specifica, aut casus reservatus, vel quid simile. *R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. II.*

conc. ma. secus. neg. ma. & dist. sic min. neg. conf. Quando damnatum est valde grave, ordinariè sunt plures actus moraliter distincti, per quos damnatum sit. Sæpe etiam intervenit circumstantia nova specifica, crudelitatis, impietatis, sacrilegii, læsæ charitatis &c. sæpe etiam læsio est moraliter multiplex; unde, si confessarius prudenter suspicetur damnatum extraordinarium, prudenter interrogat, ut notitiam magis individualem acquirat: præsertim, cum sæpe de restitutione agendum sit.

660. Ad 1. confir. retorqueo argumentum, ergo, qui per spatium orationis Dominicæ, vel salutationis Angelicæ, inhæsit cogitationibus turpibus, sufficienter se accusaret, dicendo: *Per momentum inhepsi turpibus cogitationibus*: certè ad hanc rectorionem vel debent adversarii respondere, quod talis debeat, spatium ipsum in individuo, quamvis minimum, exponere, quod nimis est durum: vel debent nobiscum argumentum suum solvere. Resp. 2. neg. ma. talis enim non fateretur peccatum suum aggravatum; quippe confessarius intelligeret, unicum tantum florenum esse furto sublatum; nam hoc significant voces istæ ex communi modo loquendi; hinc intelligeret peccatum aliud, quam commissum est.

Quare debet talis peccati reus saltem talibus verbis uti, quibus implicite aliquo modo fateatur circumstantias aggravantes. Nec est ista res levis in ordine ad noscedam dispositionem penitentis, vel alias obligationes, quas etiam penitens nullo modo potest ita celare, ut confessario præcindatur occasio interrogandi. Ad 2. confir. neg. ma. vel enim distret specie adulterium hoc duplex à simplici: vel certè vox *adulterium* simpliciter prolata, significat tantum adulterium simplex, sicut homicidium significat tantum eadem unius hominis: adeoque se res habet, sicut, si furatus centum diceret: *Furatus sum unum florenum*: quid autem ex his duobus determinat dicendum, non multum refert ad præxin. vide *tract. de peccat. à n. 228.*

661. Ob. 12. Ex nostris principis sequeretur, quod, qui uno ictu occidisset plures, sufficienter se explicaret, dicendo: *Occidi*: & qui statisset singulis diebus per annum fornicari, rite se accusaret, dicens: *Habui voluntatem fornicandi*: hoc est valde laxum: ergo. Resp. neg. ma. Multi quidem auctores, ut Lugo, Tamburinus, Illung, & alii (quos vide citatos in *tract. de peccat. n. 204. & 210.*) dicunt, quod actus unus, tendens in objecta plura, numero tantum distincta, sit tantum unum moraliter peccatum, quod certè, spectando solum rationem, etiam nobis in *tract. de peccatis loc. cit.* visum est valde probabile. At non propterea sufficit, si quis talis actus reus se tantum accuset dicendo: *Occidi*: vel: *Feci homicidium*: vel: *Habui voluntatem fornicandi*; nam hæc verba ex communi acceptione significant, tantum unum hominem

fuisse occisum, & tantum semel volitum fuisse fornicationem. Attamen, spectando tantum rationem, & supposito, quod talis actus sit moraliter tantum unum peccatum, videtur sufficere, si talis reus se accuset, dicendo: *Occidi aliquos: vel: Habui voluntatem committendi fornicationes plurimas.* Si cui tamen hæc sententia (de qua in *tract. de peccat. n. 204. & seq. actum*) nimium laxa videatur, dicere debet cum Dicastillo *tr. 8. de punit. disp. 9. dub. 5. n. 261.* in talibus casibus dari peccata moraliter plura; eoque ista objecta non coalescant. Suadendum est, ut numerus talium objectorum exponatur: quod autem universaliter sit stricta obligatio, etiam non dixerim.

ARTICULUS VIII.

Quanam Peccata dicenda sint positivè, aut negativè dubia.

662. **D**ubium latè sumi potest pro iudicio formidoloso, & incerto: quo sensu incerta vocamus dubia, & multas opiniones probabiles vocamus dubias. At verò, si dubium strictè sumatur, tunc, ut rectè ait Bardi *discept. 5. de conscient. dubia c. 1. n. 1.* est *suspensio intellectus, manentis in æquilibrio inter duo contraria, & non assentientis, neque dissentientis.* ita saltem communis auctores, contra quosdam, qui requirunt iudicium formidolosum de propositionis fallibilitate, quos rejicit Valquez, & Bardi *loc. cit.* ex eo, quod sine hoc iudicio, modò suspendatur assensus, homo jam dubitet, & homo ita constitutus operetur, cum conscientia dubia operari dicatur.

663. Jam hæc suspensio intellectus provenire potest ex defectu omnis mediæ, seu rationis in utramque partem: sic e. g. nec habemus rationem dicendi, alia esse numero paria, nec habemus rationem itud negandi: & hanc suspensionem intellectus alii vocant *dubium negativum*: alii verò negant, talem suspensionem esse dicendam dubium, sed potius esse nescientiam. Bardi *discept. 5. de conscient. dubia c. 1. n. 6.* rectè ait, talem suspensionem intellectus ob defectum omnium rationum vocandum esse *dubium metaphysicum*, non verò *morale*; quando enim intellectus neutri parti potest assentiri, præcisè ideo, quia utramque tantum potest absolute esse, fundatur dubium in mera metaphysica, vel physica rei possibilitate: e. g. possibile est, me aliquod peccatum in pueritia, ante plures annos patrâsse: nec tamen habeo ullam rationem, id asserendi: sed neque habeo rationem sufficientem, id absolute negandi: & hoc dubium, hic auctor ait, in moralibus non mereri nomen dubii, atque esse contemnendum.

664. Aliàs autem potest hæc suspensio intellectus provenire ex rationibus in utramque partem, quarum tamen nulla tam gravis est, ut vi illius possit ferri iudicium probabile (sive iudicium probabile sumatur pro objective probabili, sive pro subjective probabili, de quo discrimine dictum in *tract. de actib. hum. n. 298. & 301.*) e. g. aliquis novit suam fragilitatem, qua jam aliquoties lapsus est in certum aliquod peccatum, quamvis aliquoties etiam vicerit tentationem: recordatur etiam, se passum fuisse iterum tentationem similem: nec ex his, vel similibus indicis, sufficienter moveretur ad probabile iudicium, hæc in referendum: tunc dubitat; an suggestioni consenserit, an eam repulerit: hoc in casu datur *dubium negativum*, & quidem (ut benè docet Bardi *discept. 5. de conscient. dubia c. 1. n. 6.*) *morale*, & *Theologicè tale*; ipsa enim tentatio cum his circumstantiis, & fragilitas cum lapsibus aliquot præcedentibus, stantibus tamen in oppositum etiam aliquot victoriis, dant occasionem dubitandi: sed non sufficienti, ad absolute probabiliter iudicandum, lapsum contigisse, neque etiam ad iudicandum, illum non contigisse.

665. Tale dubium etiam, ut notat Cardenas in *p. 2. crisis Theol. tr. 6. disp. 46. c. 1. n. 2. & 3.* dicitur *dubium probabile*, à quo contradistinctum est *dubium irrationabile*, seu *scrupulosum*: quo in sensu etiam S. Antoninus *1. p. tit. 3. c. 10. §. 10.* dubium probabile, quod opponit scrupulo, accipit, sic scribens: *Sumendo propriè, & strictè dubitationem, videlicet, prout rationes sunt æquè ponderantes ad utramque partem, nec magis declinat quis ad unam, quam ad aliam. & 3. p. tit. 14. c. 19. §. 8.* ait: *Et intelligitur de dubio probabili, quod habet rationem, non magis ad unam partem, quam ad aliam: hoc est propriè dubitare: secus est de dubio scrupuli.* S. Antoninum citat, & sequitur Tabiena *v. Confessio II. q. 11. n. 22.*

Unde non est idem, dubium probabile, & dubium, ortum ex rationibus utrinque probabilibus, sufficientibus ad assensum probabilem; illud enim tantum est dubium non irrationabile, nec habet fundamenta sufficientia ad assensum probabilem: at verò secundum habet talia fundamenta: & istud dubium, seu, quod datur, quando habentur in utramque partem rationes, sufficientes ad ferendum iudicium, sive subjective, sive saltem objective probabile, saltem nunc ab auctoribus modernis (cum quibus & ego sentio) vocatur communis *dubium positivum*: intellige, quando intellectus neutri parti assentitur; quando enim alicui assentitur, eo ipso tollitur dubium, & datur assensus probabilis, vide etiam *tract. de actib. hum. a. n. 241.*

666. P. Ulloa *tom. 4. disp. 7. c. 2.* cum *n. 7.* dubium positivum explicasset, sicut nos modò explicavimus, postea *n. 8.* dubium negativum aliter explicat: & ait, istud tunc dari, quando apprehendis, te peccâsse, ita tamen, ut non occurrant rationes graves pro affirmatione, nec pro negatione, & hæc simili-

similitudine rem ulterius explicare contendit. Meticulosus quispiam, si descendat de nocte in cryptam, ubi mortui, vel eorum ossa jacent, apprehendit vivaciter, surrecturum aliquem mortuum, & nescio quid, dicturum, aut facturum, quanquam non habeat rationem, id affirmandi, vel negandi; cum aliquoties id contigerit, non autem semper: & sic negativè dubitat. Quare ait, dubii negativi fundamentum esse earentiam evidentie moralis circa alterutrum: ex quo dein inferit, talem apprehensionem peccati, quamvis mordacem, destitutam tamen sufficienti ratione, ad iudicandum alterutrum, reduci ad meram formidinem, ac metum: consequenter posse prudenter deponi instar scrupulorum: sicut scilicet prudenter meticulosus ille suum metum deponit.

667. Sed videtur supponere hic auctor, quod, quodocunque non adest prudens ratio ad positivum iudicium, semper dubium sit contemptibile, sicut merus scrupulus: hoc autem non est verum; quia utique aliud est inanis scrupulus, aliud dubium rationabile; etsi enim rationes sufficientes non sint, ad absolute iudicandum, sufficientes tamen sæpe sunt, ad rationabiliter dubitandum. Certè dari talia rationabilia dubia, quæ non statim possint deponi absolute ratione, supponunt auctores communiter: & si appelleretur ad cuiusque conscientiam, id ipsum debet fieri. Insuper videtur hoc vel ex eo patere, quod sæpissime homines rationabiliter dubitent de numero actuum, seu peccatorum suorum, nec in alterutram partem possint, se determinare.

668. Sanè ille, de quo *n. 664.* qui nec calidus, nec frigidus est, præsertim si etiam negligentiam in repellenda tentatione advertit, utique rationabiliter dubitat, an non sit lapsus: nec tamen se statim tanquam de certo peccato accusare potest. Nec est paritas cum illo meticulosus; cum enim talia miracula non fiant, nisi rarissime, & ex specialibus causis; utique potest facile quis tanquam multò probabilius iudicare, nullum mortuum surrecturum. Quare, cum *loc. cit. & infra n. 12.* Ulloa dicat, se cum ijs, qui dubium negativum aliter accipiunt, non disputare, etiam si videatur nobis esse contrarius, tamen re ipsa non est; quia nos non hanc dubii negativi explicationem, sed superiorem ex P. Bardi, cum communi admittimus. Adde, quod Ulloa videatur *n. 7.* dicere, se tantum loqui de hac sententia, spectando principia intrinseca, non verò extrinseca, seu auctoritatem.

669. Jam verò dubitare quis potest, seu negativè, seu positivè, 1. an id, quod est certò peccatum mortale, fuerit à se commissum. 2. an id, quod certò est à se commissum, fuerit peccatum mortale, an verò veniale, seu ratione materie, seu ratione sufficientis deliberationis. 3. an id, quod est certò mortale, atque etiam certò commissum, jam fuerit rite in confessione

expositum: quod tamen ultimum dubium non est peccatum: & in hoc tertio casu non datur peccatum negativè dubium: sed tantum est dubium, an obligationi certæ jam sit satisfactum: attamen etiam hoc dubium hac occasione solet resolvi.

Nota autem, hic non agi de scrupulis, quorum sæpe etiam iudicia, & non tantum dubia, sunt irrationabilia: & quamvis aliquando rationabilia forent, tamen præsumptiones fieri debent, ex communiter contingentibus: neque Christus obligat ad materiam integritatem confessionis, cum periculo amentie, desperationis, vel aliorum gravissimorum malorum, quæ scrupulosi sæpe incurrerent, si dubia sua confiteri deberent. Agitur itaque hæc de non scrupulosis negativè dubiis.

ARTICULUS IX.

An Peccata negativè dubia sint necessaria in confessione exponenda.

670. **D**ico. Qui negativè dubitat, an peccatum, à se certò commissum, & quidem mortale, jam fuerit legitime confessus: item, qui negativè dubitat, an peccatum, quod est certò grave, fuerit à se commissum: aus, qui dubitat, an id, quod certò commisit, fuerit peccatum grave: tenetur de tali peccato in sacro tribunali se accusare, non quidem absolute, sed sub dubio. De prima parte conclusionis non est difficultas; cum enim in eo casu clarè præceptum confessionis sit in possessione, nec sit ulla prudens ratio, absolute studens, ei jam satisfactum fuisse, adhuc semper urget ejus obligatio: & non minus urget ista obligatio, quam si dubites, an dies sabbathi sit elapsus, urgeat obligatio abstinentiæ à carne. Scilicet obligationi certæ non satisfactum solutione strictè dubia; & peccator, cui incumbit onus probandi, non potest probare, se satisfecisse. Accedit, quod rationes, afferendæ pro reliquis partibus hujus conclusionis, etiam militent pro ista.

671. Aliud est, si quis probabilius iudicet, se id peccatum jam esse confessum; tunc enim, quamvis obligationi certæ per se non satisfactum per solutionem incertam, tamen præsumere potest, benignissimum DEUM contentum esse tali solutione, ne infinitis anxietatibus, & scrupulis, fideles obruantur: quod contingeret, si, quoties non certò recordarentur, an peccata exposuissent (quod ob labilem memoriam frequentissime accidit) deberent ea rursus confiteri. Quare etiam, qui confessiones suas ordinariè, præmissis debito examine, instituit, præsumptionem pro se habet, quod peccata sua rite confessus fuerit, nisi ei specialis ratio dubitandi occurrat.

672. Jam reliquas duas partes conclusionis, scilicet, quod dubius de eo; an; quod certò à se commissum est, sit peccatum mor-

tale, an veniale: & dubius de eo, an, quod certè est mortale, sit à se commissum: debeat se in sacro tribunal de tali peccato dubio accusare, (non enim faciunt auctores inter hæc duo quoad hanc obligationem discrimen) tenent fermè omnes impressi, quorum octoginta singillatim se inspectos refert P. Josephus Vogler in *manuscriptis*, & eorum nomina videri possunt apud P. Dichel in *problem. Theol. probl. 7. n. 24.* quibus alii adhuc accedunt.

Sequentes autem auctores à me accuratè inspecti, & lecti sunt. Catechismus Romanus, qui de *sacram. penit. titulo de conditionibus*, & *circumstantiis* &c. ait: *Enim confessio esse debet, qua nos tales sacerdoti aperiat, quales nos ipsos novimus, certaque pro certis, ac dubia pro dubiis demonstrat.* S. Thomas in *4. disp. 21. q. 2. a. 3. ad 3.* S. Bonaventura in *4. disp. 17. p. 3. n. 2. q. 1. in corp.* S. Antoninus *3. p. 111. 14. c. 19. §. 8.* S. Albertus M. in *4. disp. 17. n. 64.* Alensis *p. 4. q. 18. membro 4. n. 5. §. 5.* Gerson *parte. 2. sermon. de penitent. in cena Domini, considerat 4.* Tabiena *v. confessio II. q. 11. n. 22.* Sylvester *v. confessio II. n. 3.* Victoria in *summa sacramenti. de confessione. n. 130.* Angelus *v. confessio sacrament. l. n. 35.* Fumus in *Armilla. v. confessio n. 5.* Cajetanus in *summa v. confessio c. 1. in 4. conditione.* Navarrus in *manuali c. 14. n. 26.* Dominicus Sotus in *4. disp. 18. q. 2. n. 4. §. 5. Sed arguet.* Joan. Medina de *penit. tract. 2. de confessione. q. 5. §. de confit. venialibus ad 3.* Toletus *summa casuum, seu instruct. sacerdot. l. 3. c. 7.* Bellarminus *tom. 3. contror. 4. de penit. l. 3. c. 1. §. Dubitari solet.* ubi ait, quod negare obligationem confitendi peccata dubia non parvus sit error, Suarez *tom. 4. in. 3. p. disp. 22. sec. 9. n. 1. c. 2.* Thomas Sanchez in *decalog. l. 1. c. 10. n. 66. c. 67.* ubi citat 40. alios auctores, atque, restari id usum Ecclesie, ac colligi ex universis doctoribus antiquis, & neotericis, qui ut rem certam unanimiter id doceant. Sa in *aphorif. v. confessio n. 7.* Bonacina *tract. de sacram. disp. 5. q. 5. sec. 2. punct. 2. difficult. 4. n. 1.* Valentia *tom. 4. disp. 7. q. 9. punct. 3. §. Quod si quis.* Azor *tom. 1. institut. moral. l. 11. c. 4. q. 3.* Tannerus *tom. 4. disp. 6. q. 7. n. 48.* Castropalao *p. 4. tract. 23. disp. unic. punct. 9. n. 16. c. 17.* Filliucius *tom. 1. tract. 7. c. 4. n. 108. c. 109.* Gobat *alphan. confessor. seu tract. 7. casu 5. à n. 208.* Lugo de *penit. disp. 16. sec. 2. §. 3.* Arriaga *tom. 5. de penit. disp. 31. sec. 3. n. 28.* dicens, omnes doctores hucusque (scilicet usque ad annum 1648. quo approbatus fuit liber) ita sensisse. Oviedo in *1. 2. tract. 5. contror. 4. punct. 7. n. 57.* ajens, id suadere communem Ecclesie praxin, & communem doctorum consensum, & sequè nullum scire, qui de hoc dubitaverit, excepto scilicet Coninek (quem n. 55. arguit inconfrequentia doctrinae) & Præposito: scripsit autem Oviedo anno 1647. ut colligitur ex

approbatione libri. Amicus *tr. 8. de penit. disp. 13. sec. 3. n. 55.* Layman *l. 1. c. 5. n. 37.* Tamburinus *method. expedit. confess. l. 2. c. 1. §. 3. n. 17.* Bufenbaum *l. 6. tract. 4. c. 1. dub. 3. art. 1. n. 7.* Sporer *Theol. sacram. part. 3. n. 392.* Diana *p. 4. tract. 3. resolut. 5. Metzger tom. 4. tr. 18. disp. 47. n. 3. n. 5.* Wenzl *tom. 4. p. 13. contror. 6. q. 2. n. 48.* Gaspar Hurtadus *tom. 1. de sacram. c. cens. tr. de penit. disp. 9. difficult. 7.* Bardi *de conscient. dubia. discept. 6. c. 11. part. 4. §. 1. n. 4.* Dicastillo *tract. 8. de penit. disp. 9. dub. 7. n. 278.* Martinus Perez *de penit. disp. 21. sec. 3. c. 4.* Elparaz *l. 10. q. 90. art. 1. ad 5.* Illiung *tract. 6. disp. 6. q. 4. n. 112.* Placelius *part. post. de sacram. c. 6. n. 792. c. seq.* Gervalius Briaccensis *tom. 6. tract. 5. de penit. disp. 2. q. 4. n. 2. n. 162.* Reiffentuel *Theol. moral. tract. 14. distinct. 7. n. 54.* Gormaz *de sacram. penit. n. 131.* La Croix *l. 6. p. 2. n. 610.* ubi ait, Moiam, qui per 30. annos docuerat oppositam, tandem transisse ad nostram. Qua in re etiam notandum, quod auctores communiter nostram sententiam vocent certam, quin aliqui apud Schildere *tract. 6. c. 5. n. 42.* satis severè loquuntur de sententia opposita.

673. Quamvis autem aliqui antiqui loquantur præcipue de eo casu, in quo dubium est, an actus commissus sit mortalis, an venialis, tamen rationes, quas afferunt, universaliter probant, etiam de altero dubio, & eandem de hoc eorum auctorum mentem fuisse indicant, etiam casum in terminis non proponant; eoque alterum solum examinent, vel de confessione veniali-um agant. Si adversarii concederent obligationem exponendi actum, de quo dubitatur, an sit mortalis, an venialis, de altero casu non multum dubitarent.

Solus, quantum scio, Coninek *tom. 2. disp. 7. de penit. dub. 8. n. 69.* dicit, tunc aliquem non teneri ad confessionem, quando dubitat negativè, an actum peccaminosum commiserit, an non: quamvis eod. num. expressè dicat, si quis dubitet, an actus à se commissus sit mortalis, an venialis, teneri eum ad confessionem: item etiam teneri, si dubitet, an peccatum suum jam confessus fuerit, in quibus tamen, presertim in priore, eum Oviedo meritò arguit inconsequentia doctrinae. Ego autem obiter noto, eam immeritò pro se citari ab adversariis, à quibus saltem quoad bina capita dissentit. Plures autem nostri auctores docent etiam alterum membrum, scilicet, quod quis debeat exponere peccatum mortale, de quo dubitat, an fuerit à se commissum, an non; prorsus enim indistinctum loquuntur, ut Gerson, Cajetanus, & alii. Plures etiam hoc alterum membrum omnino expressè docent, ut Tabiena, Sotus, Suarez, & plures ab hoc citati: quod etiam communissimè faciunt paulò recentiores auctores, quos, & modò nominatim adductos, vide *locis n. 672. citatis.* & hos adhuc alii sequuntur.

674. Hic etiam obiter noto, auctores aliquos, non omnino antiquos, qui nostram sententiam omnino tenent, tamen dicere, eam ex ratione non esse adeò firmam. Sed hoc eorum dictum intelligendum est cum grano salis; licet enim eam sententiam non velint omnino firmam, ex ratione intrinseca, tamen non negant, eam esse firmam, ex ratione extrinseca, seu communi auctoritate, praxi fidelium &c. ex quibus maximè debet probari voluntas, seu institutio Christi, à qua pendet tota quanta obligatio confitendi peccata dubia: sicut & alia sententia, eodem modo pendentes à voluntate, vel ordinatione Christi, debent eodem modo probari.

Primus, qui oppositum apertè docere est ausus, fuit Caramuel, quem tacito nomine refellit Arriaga *tr. 8. de penit. disp. 31. sec. 5.* Citat quidem Caramuel pro se viginti duos circiter alios sentientes, quos mox alii augmentat triginta duos: sed videtur Arriaga *cit. disp. 31. sec. 5. à n. 40.* & Cardenas *2. p. crisis Theol. disp. 40. c. 1. n. 9.* & vix pauculos rectè citari apparebit.

675. P. Haunoldus *l. 4. tr. 4. n. 1005.* quamvis iple absolute nihil decidat, tamen ait, sententiam oppositam hodie non pauciores habere patronos: quod, pace tanti viri dixerim, non potest ulla ratione defendi, nisi fortè intellexerit, quod circa annum 1670. quo ejus Theologia est impressa, fortè totidem fuerint, qui oppositam, quam qui nostram dicitant, in nostra Provincia: quod tamen ipsum est probabilius falsum: certè nullo verbulo assertum istud probatur: neque etiam potest probari: tamè si de hoc asserto certè constitueret, vix Illiung ejusdem P. Haunoldi discipulus, etque alias additissimus, deseruisset sententiam, in quam magistrum suum vidit valde propensum (nam ejus propensio *ex n. 1010.* satis patet) uti tamen deseruit. Sed & Iustrando theses, circa ea tempora Ingolstadtii editas, plures invenimus nobis consentientes.

Addendum, quòd, quando adversarii inventunt aliquem, qui, licet nostram sententiam dicat esse multò probabilioram, & in praxi tenendam, simul tamen ipsorum sententiam aliquo modo probabilem dicat, ut e. g. Layman, statim eum pro se dicent, quamvis ipse nequam directè contentiatur: sed ad summum, per reflexionem ad principia de licito usu opinionis probabilis, aliquatenus possit indirectè in ipsorum favorem trahi. Aliqui adversarii videntur dicere, quòd Haunoldus ultra auctores citatos à Caramuele, addat alios viginti: sed hoc est falsum; nam repetit illorum saltem plures: & quos etiam ipse citat, non favent adversariis, nisi indirectè: imò quidam prorsus non, e. g. Arriaga, qui, licet *cit. disp. 31. n. 28.* dicat, oppositam, à ratione intrinseca probabilem posse videri, tamen *n. 42.* expressè ait, frustra in hoc casu rationes quæri, nec posse hanc quæstionem, nisi auctoritate decidi; unde nunquam sensit

Arriaga, veram probabilitatem oppositæ sententia inesse, quod apertè patebit legenti, quæ *sec. 5. cit. disp.* scribit: dein auctores ab Haunoldo citatos acriter cribrat Cardenas, ut jam dictum.

676. Adversariis tamen inter ultimos accessit Dominicus Viva *Cursus Theol. p. 8. disp. 4. q. 3. n. 10.* qui etiam aliquos citat pro se, quos alii ei meritò eripiunt: certè citat S. Antoninum, & Tabienam, qui oppositum clarè tenent (vide loca citata *n. 672.*) & prorsus non est verosimile, quod dicit, eos tantum velle, quòd quis tunc peccatum debeat confiteri, quando habet rationem unice probabilem, quòd illud commiserit: nullam autem probabilem, quòd non commiserit: quod vix exculpere ex eo, quòd S. Antoninus loquatur de dubio probabili, quod tamen longè aliud sonat apud S. Antoninum, ut patet *ex n. 665.* & *ex tract. de act. human. n. 242.* ubi clarè ostendimus, S. Antoninum requirere ad dubium probabile rationes, non magis ad unam, quam ad alteram partem declinantes: Tabiena autem *loc. n. 672. citatò* expressè ait, (seloqui de dubio, quod non habet rationem, magis ad unam partem, quam ad aliam.

677. Prob. jam conclusio ratione, quæ movit Mojam, ut (licet dictum est *n. 672.*) postquam triginta annis docuisset sententiam oppositam, transierit ad nostram: quæ ratio etiam movit Cardenam, ut, cum prius in *p. 2. crisis Theol. disp. 40. n. 259.* oppositam judicaret verè probabilem, postea in *3. p. crisis. disp. 7. c. 2. n. 8.* hoc ipsum iudicium expressè retractaverit: qua ratione quoque, tanquam postillima, nostri auctores communiter nituntur. Est autem hæc. Quid debeamus confiteri, vel non, pendet à voluntate Christi, qui utique potuit, fideles obligare ad exponenda etiam peccata dubia: & hæc voluntas Christi debet nobis innoscere ex auctoritate, & constanti Ecclesie traditione, ac praxi: atqui auctoritas pro nobis est incomparabiliter major: praxis etiam fidelium constans est, & universalis, & immemorialis (certè ejus initium nescitur) confitendi peccata ita dubia ut dubia: ergo.

Major quoad 1. p. est clara, quoad 2. p. etiam videretur innegabilis; nam ex ratione, quæ ab auctoritate sit distincta, colligi nequit jus positivum Divinum, aut voluntas Christi, libere aliquid statutis; ut rectè arguit Arriaga *tom. 8. de penit. disp. 31. sec. 5. n. 42.* unde colligi debet, vel ex clara revelatione, vel ex communi sensu fidelium, & doctorum: & certè ex hac ratione communiter etiam ab adversariis plures probantur sententia. Sic e. g. sententia de reviviscencia meritorum quomodo aliter, quam simili auctoritate, vel sensu communi probatur? Deinde, quòd etiam praxis, seu consuetudo Ecclesie, sufficientissimè probet voluntatem Christi, habetur ex ipso Tridentino *sess. 13. c. 7.* ubi ait: *Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessa-*

cessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa sacramentali confessione, ad sacram Eucharistiam accedere debeat: ergo voluntas Christi circa dispositionem ad sacram communionem habetur ex praxi Ecclesiae: & par est ratio de voluntate Christi circa alia. min. quoad 1. p. seu auctoritatem satis clara est ex n. 672. & clarior erit cuique legenti auctores, praesertim antiquiores. quoad 2. partem verò, seu quoad praxin fidelium, est etiam satis clara ex auctoritate. vide plura n. 694.

Et haec probatio conclusionis videtur omnino esse solida, & se sola sufficiens: nec eam evertit auctoritas recentiorum nobis oppositorum, quae videtur oppositam sententiam reddere probabilem; nam, quidquid sit de probabilitate contrariae sententiae, per eam auctoritatem recentiorum non evertitur nostrum argumentum à testimonio de praxi fidelium; semper enim manet, quòd pro nostra sententia stet ingens nubes testium, qui praxin istam dari testantur. Id tamen concedo, posse illos recentiores, vel iis bona fide consentientes, excusari ignorantia invincibilis huius obligationis; eoquod bona fide putent, vel eam ex praxi non bene inferri, vel ipsam praxin non sufficienter probari: quam tamen nos putamus satis probatam.

678. Probatur tamen conclusio 2. ex Illiusmodi. 6. disp. 6. q. 4. n. 4. n. 112. Peccata gravia dubia debemus confiteri ante communionem ex pracepto poenitentiae: ergo sunt materia necessaria confessionis. conf. patet; neque enim dici potest, Christum in hoc casu praecipisse confessionem materiae, in aliis circumstantiis non necessariae; hoc enim profus est incredibile, & gratis dictum, ac contra persuasionem omnium. ant. prob. debemus de peccatis dubiis ante communionem conteri: ergo debemus etiam illa confiteri. ant. videtur negari non posse; quia ante communionem utique debet quis posse probabiliter iudicare, se esse in statu gratiae, & amicitiae DEI, quale iudicium habere non potest, qui rationabiliter dubitat, an graviter peccaverit, donec saltem contritionem eliciat. Et quis, obsecro, dicit, sacerdotem, qui rationabiliter dubitat, an non suggestioni mortaliter gravi consenserit, & non potest prudens formare iudicium de negatione consensu, quis, inquam, dicit, talem in retro anno, imò diutius posse celebrare quotidie, quin prius contritionem eliciat? Certè hoc est nimis laxum, & contra dictum Apostoli 1. Cor. II. v. 28. *Probat autem seipsum homo, & sic de pane illo edat &c.*

679. Prob. jam confeg. Si necessaria est contritio de illis peccatis ante communionem, tunc etiam necessaria est confessio; nam probatio illa, de qua loquitur Apostolus, citatur *sum. preced.* debet fieri per confessionem, ut habetur ex Tridentino citato n. 677. ubi ait, Ecclesiasticam con-

suetudinem id declarare: ex quo rectè infert Suarez tom. 3. in 3. part. disp. 66. sec. 3. §. Dico tertio. Concilium dicendo declarat, offendere, non esse praceptum Ecclesiasticum (aliàs diceret *statuit, determinat, obligat* vel quid simile) sed esse praceptum Divinum in, Ecclesia semper observatum: quod confirmatur etiam ex eo, quòd non sciatur huius praecipi origo: nec sciatur id esse latum ab ullo Pontifice, aut Concilio: quod indicat, hoc esse praceptum Divinum, à S. Paulo, citato *num. preced.* promulgatum, & nobis per traditionem intimatum; nam, ut rectè ait S. Augustinus l. 4. de baptis. contra Donatist. c. 6. *illa consuetudo, quam etiam tunc homines, sursum versus respicientes, non videbant à posterioribus institutam, rectè ab Apostolis tradita creditur.*

680. Confir. ex Cardena p. 3. crisis Theol. disp. 74. c. 3. n. 19. Ex pracepto poenitentiae quilibet defacto tenetur id confiteri, de quo anteedenter ad institutionem sacramenti poenitentiae debebat conteri; hoc enim videtur esse innegabile; primò ob definitionem Tridentini, quod *sessio. 6. c. 14. docet, Christiani hominis poenitentiam post lapsum multò aliam esse à baptismali, eoque contineri, non modo cessationem à peccatis, & eorum detestationem, aut cor contritum, & humilitatum, verum etiam corundem sacramentalem confessionem, saltem in voto, & suo tempore faciendam*: secundò ob consensum omnium; hoc enim supponit S. Thomas in 4. disp. 17. q. 3. n. 1. *questiunc. 4. in corp.* & Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 22. sec. 9. n. 1. atqui tenetur homo, non tantum ex lege charitatis erga se ipsum, sed ex pracepto ipsius poenitentiae, detestari peccata dubia, & de iis conteri: ergo.

681. Prob. mi. Poenitentia obligat hominem, ut se conlatur in eo statu, ut saltem probabiliter possit iudicare, se esse reconciliatum cum DEO: atqui tale iudicium non potest homo ferre, nisi de peccatis etiam dubiis contritionem eliciat: ergo, ma. videtur non posse negari; nam finis poenitentiae est, ut homo iterum reconcilietur cum DEO, & ex hoc sine iubetur homo agere poenitentiam; adeoque vi poenitentiae tenetur tantum facere, quantum requiritur, ut possit saltem probabiliter iudicare, se finem poenitentiae obtinuisse, seu cum DEO reconciliatum esse. mi. etiam videtur negari non posse, quomodo enim probabile tale iudicium is formabit, qui non potest se liberare à dubio, an non sit adhuc inimicus DEI?

Notanter dixi ex pracepto poenitentiae, nam ea, circa quae versatur hoc praceptum, spectant per se ad confessionem: non autem per se spectant ad confessionem ea, de quibus tantum debemus aliquando conteri ex pracepto alterius virtutis, e. g. castitatis, si quis iudicaret, se non posse vincere novam tentationem contra hanc virtutem, nisi contritionem eliceret, de peccatis ori-

oribus, contra eam virtutem admisis, quamvis jam semel in confessione expositis; licet enim talis in hoc casu, ad evitandum novum peccatum, deberet contritionem de illis peccatis elicere, non tamen ea debet iterum confiteri. videri etiam potest Cardenas in 3. p. crisis disp. 74. c. 3. n. 30.

Dices. Etiam debemus eodem modo conteri, de peccatis invincibiliter ignoratis, quin debeamus ea confiteri: ergo obligatio ad contritionem non infert obligationem ad confessionem. Resp. neg. ant. Non debemus eodem modo per se de illis conteri, quandiu sunt invincibiliter ignorata; nam invincibiliter ignorans suum peccatum potest licitè absque contritione accedere etiam ad sacram communionem; quamvis enim laudabile sit, prius elicere contritionem, tamen non est obligatio; cum talis invincibiliter ignorans, non tantum probabiliter, sed etiam moraliter certò, possit iudicare, se esse in statu gratiae, quod sufficit ad communionem: hoc autem iudicare non potest negativè dubius. Aliud est, quòd, quando volumus confiteri, debeamus elicere dolorem univerfalem, se extendentem ad omnia etiam invincibiliter ignorata peccata, ne, cum unum peccatum grave non remittatur sine altero, fortè sacramentum fiat infructuosum, vel probabilius omnino invalidum. At hoc non debet fieri ratione communionis, vel ratione obligationis, quam habemus constituendi nos in eo statu, ut possimus iudicare prudenter, nos esse DEO reconciliatos. Adde, quòd peccata invincibiliter ignorata non possimus exponere; unde ab eorum confessione exulat impotentia: at possumus exponere peccata dubia ut talia.

682. Prob. conclusio 3. Dubius de numero peccatorum tenetur, se accusare sub dubio de illo numero, dicendo: *Hoc feci, e. g. vigesies, plus minus: vel: Feci circiter decies, vigesies, centies &c.* ut sentiunt omnes hucusque auctores: & quidem sentiunt, id esse sub pracepto; hinc tam accuratè quaerunt, quid sub illis terminis *circiter, circiter* intelligatur: & docentur hoc etiam parvuli omnes in catechesi: Estque certissima praxis omnium fidelium, & quidem exillimantium, se omnino teneri, numerum sic explicare: atqui ad hoc nemo teneretur ex principiis adversariorum: ergo.

Prob. jam. min. Qui dubitat, an vigesies peccaverit, scit certò, se aliquoties peccatum illud patrassè: & erit aliquis numerus minimus, de quo non dubitat: ergo sufficienter iuxta adversarios se accusaret, exponendo illum numerum minimum certum, & reliqua omitendo, tanquam negativè dubia; eadem enim profus est ratio, sive dubitem, an peccatum commiserim, sive dubitem, an sapius commiserim; quia tandem est dubium, an illis vicibus peccatum commiserim: & si peccatum dubium ex Tridentino, ut volunt adversarii, non est materia necessaria confessionis, neque

erit numerus dubius; quia Concilium æqualiter loquitur de utroque; unde, qui dubitaret, an semel, an bis, an ter, fecisset peccatum, deberet tantum dicere: *Semel feci.* Nec dicas, poenitentes saepe quidem non dubitare, se aliquoties lapsos fuisse; sed nullius lapsus determinatè sumpti certò meminisse; adeoque saltem in tali casu eos teneri ad explicandum numerum; adhibitis particulis *circiter, circiter &c.* Resp. enim 1. etsi hoc fortè possit contingere, tamen etiam æquè saepe, aut sapius contingit, ut quis aliquorum lapsuum determinatè sumptorum certò recorderetur, & tamen meritò dubitet, an non pluribus vicibus lapsus sit: & in hoc casu hucusque auctores communissimè docuerunt, exponendum esse numerum sub dictis particulis: quod tamen iuxta adversarios non esset necessarium.

Resp. 2. Si poenitens certò scit, se aliquoties peccasse, difficile captu est, quòd non unius, vel alterius determinati actus peccaminosi recorderetur; aliàs enim videtur dubitare de omnibus, adeoque iuxta adversarios esse absolutus ab omni obligatione se de talibus peccatis accusandi. Resp. 3. Si tamen contingeret, ut quis certò sciret, se aliquoties lapsum, nec tamen ullius determinati peccati certò recorderetur, deberet talis iuxta adversarios tantum dicere infimum numerum, quem non dubitaret à se impletum, & hoc sufficeret, quin se per particulas *circiter &c.* de pluribus sub dubio accusaret: quod tamen planè videtur esse contra constantem praxin fidelium.

ARTICULUS X.

Solvuntur Objectiones.

683. **O**B. I. ex quodam recentiore. Auctores antiqui non stant pro nostra sententia: ergo ruit potissimum nostrum fundamentum. ant. prob. possunt illi auctores explicari, vel de dubio pratico, vel de dubio tali, in quo rationes valde graves probant peccatum existere: at econtra tantum leves rationes, nec sufficientes ad iudicium probabile, stant pro negatione peccati: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. ant. seu nego, id posse dici. Certè mirabile foret, si per centum, & amplius annos, doctissimi viri, Suarez, Sanchez, Lugo &c. qui rem istam fusè examinant, non intellexissent antiquorum sermone: imò putassent, eos loqui de quaestione, quae, ut hic recentior asserit. Ipsi nec in mentem venit: quae ejus assertio facit, ut vix non suspicer, hunc recentiore auctores antiquos non satis diligenter legisse.

Sanè viri doctissimi communissimè antiquos accipiunt de dubio negativo proprie tali. Neque antiqui loquebantur de casu, quando pro negatione peccati vix ratio adest; nam e. g. S. Antoninus, & Tabiena citati n. 665, item Sylvester citatus n. 672. &